

ЕКОЛОГІЧНЕ І ЗЕМЕЛЬНЕ ПРАВО

УДК 349.41

DOI <https://doi.org/10.32837/pyuv.v0i2.1017>**М. В. Шульга***orcid.org/0000-0001-6449-284X*

доктор юридичних наук, професор, член-кореспондент

Національної академії правових наук України,

завідувач кафедри земельного та аграрного права,

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

ПРАВОВІ АСПЕКТИ ВИКОРИСТАННЯ ЗЕМЕЛЬ РЕКРЕАЦІЙНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ ДЛЯ ТУРИЗМУ

Конституцією України (стаття 3) задекларовано, що найвищою соціальною цінністю в державі визнається, поміж іншого, життя та здоров'я людини. Це свідчить про те, що в правотворчості незалежної України у процесі державно-правових перетворень відбуваються суттєві зміни, пов'язані із впровадженням правової соціальної держави. Діяльність такої держави спрямована на забезпечення потреб кожної людини, в інтресах і на захист людини. Забезпечення реалізації прав громадян в тому числі на життя та здоров'я є першочерговим завданням соціальної держави.

Сучасна державна політика провадиться у сфері забезпечення основних суспільних інтересів шляхом створення належних умов і прийняття правових норм для реалізації права на існування суспільства в цілому та кожної конкретної людини. Це право знаходить свій вияв у праві на здоров'я людини, що визначається Основами законодавства України про охорону здоров'я (ст. 3) як стан повного фізичного, душевного і соціального благополуччя, а не тільки відсутність хвороб і фізичних дефектів.

Одним із найбільш ефективних факторів, які використовуються у лікувальних та оздоровчих цілях і спрямовані на відновлення розумових, фізичних та духовних сил людини, виступає відпочинок громадян в умовах навколишнього природного середовища. Основу такого середовища складає сукупність природних, природно-соціальних умов і процесів, природних ландшафтів, природних і природно-антропогенних комплексів і систем.

Земля як основне національне багатство потребує збереження її якості, належної охорони, зокрема за допомогою державно-правових засобів, обмеження спонтанної та шкідливої людської діяльності, здатної змінити її якісні характеристики [1, с. 192]. Зазначимо, що збереження сприятливого навколишнього природного середовища і раціональне використання природних ресурсів для задоволення потреб у відпочинку нинішнього

і майбутніх поколінь виступає вищим пріоритетом Стратегії сталого соціально-економічного розвитку держави на найближчу перспективу. Для стабілізації і нормалізації психічного і фізичного стану людини, відновлення емоційної рівноваги велике значення має відпочинок «на природі», спілкування з навколишнім середовищем.

В данному випадку йдеться про здійснення рекреаційного природокористування, суспільні відносини у сфері якого регулюються відповідними правовими нормами. Правові проблеми окремих аспектів рекреаційного природокористування були предметом уваги та аналізу на рівні дисертаційних досліджень вітчизняних (О. М. Ткаченко [2], А. Г. Бобкова [3], О. Н. Шмигова [4]) та зарубіжних (Л. А. Самусенко [5], И. С. Шахрай [6]) представників еколого-правової науки.

Мета статті полягає у всебічному аналізі правових аспектів використання земель рекреаційного призначення для туризму та формування науково обґрунтованих пропозицій щодо удосконалення відповідних правових приписів, які стосуються правового режиму даних земель.

Рекреація – складна категорія, яка включає до свого складу фізичну культуру, масовий спорт, туризм та ін. У свою чергу, туризмом, згідно із Законом України від 15 вересня 1995 р. (в ред. від 18.11.2003 р.) «Про туризм» (ст. 1), вважається тимчасовий виїзд особи з місця проживання в оздоровчих, пізнавальних, професійно-ділових чи інших цілях без здійснення оплачуваної діяльності в місці, куди особа від'їжджає [7].

Останнім часом спостерігається розширення попиту на отримання туристичних послуг як в межах України, так і за кордоном.

Сьогодні туризм серед вітчизняних галузей економіки займає самостійне місце. Туристичний потенціал нашої держави є достатньо потужним. Він має бути реалізованим у процесі туристичної діяльності, яка потребує відповідного ресурсного забезпечення.

Якщо враховувати конституційне положення, що закріплює головним обов'язком держави утвердження і забезпечення прав і свобод людини, то можна констатувати, що задоволення потреб громадян в сучасних умовах актуалізується та набуває особливої значущості, а отже має здійснюватися у комплексі правових вимог, які гарантують не тільки безпечні умови життєдіяльності та якісні продукти харчування, а і доступ до землі з метою організації відпочинку населення, туризму, оздоровлення тощо.

Відомо, що туристичні ресурси – категорія багатогранна і комплексна. Серед специфічних особливостей цих ресурсів виокремлюють: а) належність (загальнонародна власність); б) обмеженість (за місцем розташування, якісним та кількісним станом); в) вичерпність або можливість відтворення; г) використання власником чи орендарем обмежує доступ до природного ресурсу; д) зацікавленість в максималізації одержуваного ефекту та в оптимізації витрат на природний ресурс, що використовується, та екологічні ризики тощо [8, с. 10-27].

Здійснення туристичної діяльності нерозривно пов'язане з використанням земель рекреаційного призначення, визначення яких містить ст. 50 ЗК України. Згідно з названою нормою до земель рекреаційного призначення як самостійної категорії земель України належать землі, які використовуються для організації відпочинку населення, туризму та проведення спортивних заходів. Як бачимо, землі даної категорії забезпечують функціонування відносно самостійних трьох напрямків використання.

Назва цих земель походить від терміну «рекреація», який являє собою сукупність етимологічних значень: відновлення, відпочинок, розваги [9]. Більш широке тлумачення поняття «рекреація» набуло в науковій літературі, де має різні інтерпретації і розглядається як: відпочинок, відновлення сил на лоні природи за межами постійного проживання [10, с. 227], розширене відтворення сил (фізичних, інтелектуальних, емоційних) [11, с. 205], будь-яка діяльність на дозвіллі [12, с. 159] та ін.

На основі системного аналізу висловлених в юридичній літературі визначень поняття «рекреація» Л. А. Самусенко, яка на доктринальному рівні досліджувала проблеми права рекреаційного природокористування, прийшла до висновку, що одні спеціалісти розглядають це поняття тільки з позиції відпочиваючого і тоді рекреаційна діяльність – це поведінка людини, спрямована на відновлення і розвиток його фізичних, психічних і духовних сил; другі – з позиції організації відпочинку – як галузь невиробничої сфери, а рекреаційну діяльність – як розвиток державою, громадськими та іншими організаціями

системи заходів, мета яких полягає в задоволенні рекреаційних потреб громадян. Треті включають до змісту рекреації і рекреаційної діяльності як відпочинок, так і діяльність з організації відпочинку [5, с. 13].

У представників правової доктрини немає єдності і з приводу місця здійснення рекреації – на території постійного проживання чи за її межами; визначення самої території – спеціалізована чи будь-яка; а також видів рекреації, до складу яких відносять відпочинок, оздоровлення, туризм, масовий спорт, санаторно-курортне або санаторне лікування, фізичну культуру і т.п.

В Україні рекреація визначається як відновлення за межами постійного проживання у визначених законодавством місцях природно-заповідних територій і об'єктів розумових, духовних і фізичних сил людини. Вона здійснюється шляхом загальнооздоровчого, культурно-пізнавального відпочинку, туризму, оздоровлення, любительського і спортивного рибальства, полювання, тощо. Водночас рекреаційна діяльність – це діяльність, спрямована на відновлення розумових, духовних і фізичних сил людини шляхом загальнооздоровчого і культурно-пізнавального відпочинку, туризму, санаторно-курортного лікування, любительського і спортивного рибальства і т.п., тобто розглядається з позиції відпочиваючого [13].

Дослідження питань, пов'язаних з використанням земель рекреаційного призначення для туризму, зумовлює необхідність аналізу співвідношення категорій «рекреація» і «туризм».

Термін «рекреація» вперше прозвучав у кінці 1960 рр. у зв'язку з ускладненням взаємовідносин між суспільством і природним середовищем у процесі відпочинку завдяки новому науковому напрямку географії – рекреаційній географії. Названа наука займалася вивченням територіальних особливостей об'єктів, процесів і явищ, які були пов'язані з відновленням духовних і фізичних сил людей у процесі відпочинку. Поняття рекреації охоплювало відпочинок і туризм [14, с. 41].

Ознайомлення із зарубіжною туристичною літературою свідчить, що в кінці ХХ століття розуміння терміну «рекреація» було дещо іншим. Рекреацією вважалась сукупність явищ і процесів, пов'язаних з відновленням сил шляхом відпочинку і лікування. Туризм розвивався і функціонував незалежно від рекреації. В подальшому роздільне функціонування рекреації і туризму нівелювалось. Водночас зазначимо, що існує думка про те, що туризм здійснюється в межах рекреації. Представники ж іншої точки зору вважають, що рекреація – це вид туризму.

Ситуація, яка склалась, зумовила необхідність вироблення єдиної термінології. В 1986 р. такий підхід було реалізовано при розробці документів, які стосувалися сфери рекреаційного містобу-

дування [15]. Найбільш оптимальним вважався висновок, згідно з яким термін «рекреація» розглядався як узагальнюючий для всіх видів відпочинку, санаторно-курортного лікування і туризму.

В кожному конкретному випадку залежно від певного виду рекреації, уточнювався сенс слів, що відносились відповідно до санаторно-курортного лікування, відпочинку або туризму.

Наведений підхід до співвідношення рекреації і туризму, при якому туризм розглядається в якості окремого виду рекреації, визнаний в Україні [16, с. 8] і відображений в законодавстві [13]. Іноді рекреація і туризм розглядаються як взаємодоповнюючі частини єдиної комплексної системи – рекреаційно-туристичного комплексу [17].

Отже у спеціальній літературі сформувались фактично три точки зору щодо співвідношення рекреації і туризму: туризм існує в рамках рекреації, рекреація – вид туризму, рекреація і туризм – взаємодоповнюючі частини єдиної комплексної системи [5, с. 16].

Представники економічної науки, які опікуються проблемами державного управління рекреаційно-туристичними природними ресурсами, оперують термінами «рекреаційно-туристична діяльність», «рекреаційно-туристичний бізнес», «рекреаційно-туристичні природні ресурси», та ін., тобто фактично об'єднують суміжні категорії «рекреація» і «туризм». Вони зазначають, що у рекреаційно-туристичному бізнесі техногенні фактори виробництва в основному перебувають у приватній власності суб'єктів господарювання, а природні ресурси, що використовуються ними, відносяться до об'єктів державної та комунальної власності, що в кінцевому рахунку призводять до конфлікту приватних та публічних інтересів.

Водночас автори слушно підкреслюють, що в Україні існує достатня кількість природних ресурсів, які потенційно могли б використовуватися як рекреаційно-туристичні, проте вони поки що не залучені до господарського обігу і не використовуються на користь суспільства. Така ситуація пояснюється, на їхню думку, яку слід підтримати, недостатньою мотивацією державою суб'єктів господарської діяльності до використання природних ресурсів у рекреаційно-туристичному бізнесі. У зв'язку з цим вони обґрунтовано вважають, що держава має вжити необхідних заходів щодо ефективного управління загальнонародною власністю [18, с. 62].

Землі рекреаційного призначення, що використовуються для організації відпочинку населення, туризму та проведення спортивних заходів, на відміну від інших земель України, характеризуються обов'язковою наявною сукупністю в їх межах природних, природно-соціальних та природно-антропогенних комплексів.

Склад земель рекреаційного призначення ст. 51 ЗК України визначає шляхом закріплення невичерпного переліку земельних ділянок, які забезпечують потреби в організації відпочинку населення, туристичної діяльності та проведенні спортивних заходів. Названий перелік включає земельні ділянки зелених зон і зелених насаджень міст та інших населених пунктів, навчально-туристських та екологічних стежок, маркованих трас, земельні ділянки, зайняті територіями будинків відпочинку, пансіонатів, об'єктів фізичної культури і спорту, туристичних баз, кемпінгів, яхт-клубів, стаціонарних і наметових туристично-оздоровчих таборів, будинків рибалок і мисливців, дитячих туристичних станцій, дитячих та спортивних таборів, інших аналогічних об'єктів, а також земельні ділянки, надані для дачного будівництва і спорудження інших об'єктів стаціонарної рекреації.

В юридичній літературі у складі категорії земель рекреаційного призначення розрізняють наступні групи земельних ділянок: а) на яких розташовані природні рослинні ресурси (зелені зони і зелені насадження населених пунктів, навчально-туристичні та екологічні стежки, місця, які є об'єктом туризму, тощо); б) на яких розташовані штучно створені рекреаційні ресурси (будинки мисливств і рибалок тощо); в) комплексні – на них розташовані і природні, і штучно створені рекреаційні ресурси (дачі, туристичні бази, табори тощо). Зазначена класифікація, як підкреслюють автори науково-практичного коментаря Земельного кодексу України, визначає відповідно правовий режим цих земель [19, с. 144].

Системний аналіз складу земель рекреаційного призначення свідчить, що складові даних земель у переважній більшості випадків виконують роль просторової основи для розміщення рекреаційних об'єктів. Водночас підкреслимо, що перелік угідь згідно з Класифікацією видів земельних угідь (Додаток 4) до Порядку ведення Державного земельного кадастру [20] виокремлює лише землі, які використовуються для відпочинку та оздоровлення (код- група 014). При цьому названа група включає (крім спортивних споруд) землі під санаторно-курортними організаціями, кемпінгами, турбазами, пансіонатами, будинками відпочинку, таборами відпочинку тощо. Земельні угіддя, зайняті спортивними базами, спортивними майданчиками, стадіонами, льодовими палацами, трамплінами включені до земель під соціально-культурними об'єктами (код – група 008, підгрупа 03), які входять до складу земель населених пунктів.

Викладене наводить на думку, що йдеться фактично про відсутність єдиного критерія виокремлення земельних ділянок, що використовуються для організації відпочинку населення, туризму та

проведення спортивних заходів, у складі земель рекреаційного призначення. Окрім того значна частина земель, які входять до цієї категорії земель, обслуговує потреби саме туристичної галузі.

Окремої уваги заслуговує питання, яке стосується використання земельних ділянок рекреаційного призначення саме для туризму. Звернемось до Класифікації видів цільового призначення земель, затвердженої наказом Держкомзему України від 23.07.2010 р. № 548, яка визначає поділ земель України на окремі види цільового призначення земель, що характеризуються власним правовим режимом, екосистемними функціями, типами забудови, типами особливо цінних об'єктів.

Серед земель рекреаційного призначення Класифікація виокремлює наступні види цільового призначення земель: а) для будівництва та обслуговування об'єктів рекреаційного призначення (код: секція Е-07, підрозділ 07.01); б) для будівництва та обслуговування об'єктів фізичної культури і спорту (код: секція Е-07, підрозділ 07.02); в) для індивідуального дачного будівництва (код: секція Е-07, підрозділ 07.03); г) для колективного дачного будівництва (код: секція Е-07, підрозділ 07.04). Отже з наведеного випливає, що названий документ в якості самостійного виду цільового призначення рекреаційних земель взагалі не виділяє земельних ділянок для зайняття туристичною діяльністю або туризмом. Можливо зайняття туризмом чи здійснення туристичної діяльності охоплюється кодом: секція Е-07, підрозділ 07.01. – будівництво та обслуговування об'єктів рекреаційного призначення? Тоді індивідуальне і колективне дачне будівництво теж повинно позначатися названим вище кодом, оскільки в обох випадках йдеться, як впливає із змісту ст. 50 ЗК України, про будівництво об'єктів стаціонарної рекреації. Натомість у складі земель водного фонду самостійне місце займають земельні ділянки з цільовим призначенням – для культурно-оздоровчих потреб, рекреаційних, спортивних і туристичних цілей (код: секція І-10, підрозділ 10.03).

Нарешті серед земель громадської забудови Класифікація виділяє земельні ділянки з цільовим призначенням – для будівництва та обслуговування об'єктів туристичної інфраструктури та закладів громадського харчування (код: секція В-03, підрозділ 03-08).

Як бачимо, непослідовність законодавця залишає низку питань без відповідей особливо, коли мова йде про земельні ділянки, які мають використовуватися саме для туризму.

Викладене свідчить про необхідність визначення співвідношення земель рекреаційного при-

значення як окремої категорії земель України та земель для туризму, оскільки виявляється, що земельно-ресурсне забезпечення здійснення туристичної діяльності і туризму в тому числі стосується не тільки земель рекреаційного призначення.

В юридичній літературі з цього приводу висловлюються різні точки зору. Так, Н. І. Палій наполягає на необхідності уточнення критеріїв відмежування земель реакційного призначення від інших самостійних категорій земель України. Вона вважає, що з метою усунення дублювання правового режиму земель рекреаційного призначення та правового режиму земель інших категорій доцільно встановити, саме до якої категорії земель доречно відносити кожний з трьох різновидів земель рекреаційного призначення [21, с. 85].

Іншу позицію займає М. М. Скляр, яка зводиться до того, що правовий режим так званих «суміжних» із землями рекреаційного призначення категорій земель має переважаче значення над правовим режимом земель рекреаційного призначення. Окремий виняток складають земельні ділянки зелених зон і зелених насаджень населених пунктів, а також ділянки, надані для дачного будівництва і спорудження інших об'єктів стаціонарної рекреації [22, с. 4].

Нарешті Є. М. Асатрян вважає, що є достатні підстави стверджувати, що землями рекреаційного призначення туристична галузь не обмежується, а тому землі для туризму – це міжкатегоріальна група земель, що об'єднані спільним спеціальним цільовим призначенням і мають комплексний правовий режим, який формується на підставі норм не лише земельного, але й господарського, екологічного, рекреаційного законодавства [23, с. 245]. Остання пропозиція заслуговує на увагу та підтримку.

Звернемось передовсім до аналізу положень ДБН Б.2.2. -12:2019 «Планування і забудова територій», які містять положення, що визначають правовий режим земель рекреаційного призначення передовсім у межах населених пунктів та мають безпосереднє відношення до туристичної діяльності.

Названий документ рекомендує створювати туристичні зони не тільки на землях рекреаційного, а й історико-культурного, природно-заповідного та оздоровчого призначення (п. 8.6.1).

Системний аналіз змісту ДБН Б.2.2. -12:2019 свідчить, що в залежності від видів туризму використовуються землі різних категорій, а не тільки землі рекреаційного призначення. Так, для задоволення потреб пізнавального туризму використовуються землі, в межах яких розташовані історико-архітектурні і ландшафтні об'єкти культурної спадщини; оздоровчого – землі оздоровчого призначення; рекреаційного – рекреаційних тери-

торій; зеленого – озеленені території населених пунктів та приміських зон; екологічного – території об'єктів природно-заповідного фонду; сільськогосподарського – території сільських населених пунктів сільськогосподарських угідь, фермерських господарств та ін.

Як бачимо, туристична діяльність в межах туристичних зон нерозривно пов'язана з використанням земель у межах населених пунктів [24], природно-заповідного фонду та сільськогосподарського призначення (в тому числі сільськогосподарських угідь та фермерських господарств).

Зокрема, Законом України від 15 травня 2003 р. «Про особисте селянське господарство» передбачає надання послуг сільського зеленого туризму фізичними особами – членами такого господарства на основі майна особистого селянського господарства. Основною послугою сільського зеленого туризму є надання туристам тимчасового проживання в умовах сільської садиби. Натомість функціонування особистого селянського як і фермерського господарства нерозривно пов'язане з використанням земель сільськогосподарського призначення. На жаль, ЗК України (ст. 50) надання туристичних послуг пов'язує лише з використанням земель рекреаційного призначення.

Відомо, що від ефективності публічно-правового регулювання розвитку різних сфер економіки залежить швидкість її трансформації до стандартів ЕС. Це повною мірою відноситься й до сфери послуг туризму, роль і значення якої неухильно зростає завдяки створенню соціально орієнтованої ринкової економіки. У зв'язку з цим дедалі більшого значення набуває наукове обґрунтування формування сприятливого правового та інформаційного, фінансово-економічного середовища для розвитку туризму.

Україна, маючи всі об'єктивні передумови для інтенсивного розвитку не тільки внутрішнього, а й в'їзного та виїзного туризму, а також вигідне геополітичне розташування в центрі Європи, володіє значним туристично-рекреаційним потенціалом, сприятливим кліматом, багатую флорою і фауною, культурно-історичними пам'ятками світового рівня та туристичною інфраструктурою, яка може швидко розвиватися.

Сьогодні туристична галузь України є п'ятою за значенням складовою поповнення бюджету, а в перспективі її питома вага в цьому напрямі може суттєво зрости. Правове регулювання туристичної діяльності здійснюється з метою: забезпечення прав громадян на відпочинок, відновлення та зміцнення здоров'я, на безпечне для життя і здоров'я довкілля, задоволення духовних потреб та інших прав; захисту прав і законних інтересів туристів і суб'єктів туристичного бізнесу; відновлення та збереження цілісності туристичних

ресурсів України, їх раціональне використання й охорона під час планування й забудови територій, на яких розташовано об'єкти туристичних відвідувань [25, с. 127].

Підсумовуючи вищевикладене, слід зазначити, що на законодавчому рівні було б доречним закріпити особливий статус земель, які можуть і повинні використовуватися для організації туристичної діяльності. Такі землі з урахуванням усіх фактичних обставин можуть перебувати у складі більшості категорій земель України. Маючи спеціальне цільове призначення, вони повинні бути підпорядковані складному правовому режиму основу якого будуть формувати норми не тільки земельного, а й іншого законодавства України.

Література

1. Федчишин Д. В. Правове забезпечення використання та охорони земель громадської забудови: моногр. Харків: Видавництво «Фінарт», 2015. 248 с.
2. Ткаченко Е. Н. Право пользования курортными, лечебно-оздоровительными и рекреационными зонами: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.06. Харьков, 1999. 161 с.
3. Бобкова А. Г. Правовое обеспечение рекреационной деятельности: дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.04; 12.00.06. Донецк, 2001. 466 с.
4. Шмыгова О. Н. Правовое регулирование рекреационного природопользования в Украине и других государствах: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.06. Киев, 2010. 243 с.
5. Самусенко Л. А. Право рекреационного природопользования: моногр. Минск: Право и экономика, 2014. 142 с.
6. Шахрай И. С. Право специального лесопользования: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.06. Минск, 2003. 132 с.
7. Про туризм: Закон України від 15 вересня 1995 р. *Офіційний вісник України*. 2003. № 50. Ст. 2600.
8. Теоретико-методологічні засади формування менеджменту відносин власності на природні рекреаційні ресурси: моногр. / за ред. Буркинського Б. В. Одеса, 2019. 249 с.
9. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. Київ: ВТФ «Перун», 2002. С. 1029.
10. Раймерс Н. Ф. Охрана природы и окружающей человека среды: словарь-справочник. М.: Просвещение, 1992. 317 с.
11. Зорин И. В. Энциклопедия туризма: справочник. М.: Финансы и статистика, 2004. 365 с.
12. Стаускас В. П. Градостроительная организация районов и центров отдыха. Л.: Стройиздат, 1977. 164 с.
13. Положення про рекреаційну діяльність у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду України: наказ Мінприроди України від 22.06.2009 р. № 330. *Офіційний вісник України*. 2009. № 57. Ст. 1997.
14. Кусков А. С. Рекреационная география: учеб.-метод. комплекс. М.: Флинта, 2005. 493 с.
15. Терминология рекреационного градостроительства: организация, планировка и застройка курортов, места отдыха и туризма / под ред. В. В. Гусева. М.: Стройиздат, 1986. 154 с.

16. Смаль І. В. Основи географії рекреації і туризму: навч. посіб. Ніжин: НДПУ, 2004. 264 с.

17. Шмагіна В. В., Харичков С. К. Рекреация и туризм в системе современных приоритетов социально-экономического развития. О., 2000. 70 с.

18. Буркинський Б. В., Мартієнко А. І., Хумарова Н. І. Інституціональні засади вдосконалення відносин власності на рекреаційно-туристичні ресурси в Україні. *Економіка України*. 2017. № 2(663). С. 61-73.

19. Науково-практичний коментар до Земельного кодексу України / кол. авторів: Л. О. Бондар, А. П. Гетьман, В. Г. Гончаренко та ін. К.: Юрінком Інтер. 2004. 656 с.

20. Порядок ведення Державного земельного кадастру: постановка Кабінету Міністрів України від 17 жовтня 2012 р. № 1051. Офіційний вісник України. 2012. № 89. Ст. 3598.

21. Палій Н. І. Правове регулювання використання та охорони земель рекреаційного призначення: дис.. канд. юрид. наук: 12.00.06. Одеса, 2011. 220 с.

22. Скляр М. М. Правовий режим земель рекреаційного призначення: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.06. Кімів, 2012. 23 с.

23. Асатрян Є. М. До питання про інституційне забезпечення публічного управління у сфері використання та охорони земель для туризму. *На сторожі земельного ладу: до 20-річчя Земельного кодексу України: тези доповідей учасників міжнар. наук.-практич. конф. (м. Київ, 26 листопада 2021 р.) / за заг. ред. В. М. Ермоленка. Київ: ФОП Гуляєва В. М., 2021. С. 244-247.*

24. Ігнатенко І. В. Правове забезпечення зонування земель у межах населених пунктів: моногр. Харків: Фінарт, 2014. 274 с.

25. Бондаренко О. О. Державне регулювання туризму на регіональному рівні. *Право та державне управління*. 2011. № 2. С. 125-129.

Анотація

Шульга М. В. Правові аспекти використання земель рекреаційного призначення для туризму. – Стаття.

Стаття присвячена всебічному аналізу правових аспектів використання земель рекреаційного призначення для туризму та формування науково обґрунтованих пропозицій щодо удосконалення відповідних правових приписів, які стосуються правового режиму даних земель. Збереження сприятливого навколишнього природного середовища і раціональне використання природних ресурсів для задоволення потреб у відпочинку нинішнього і майбутніх поколінь виступає вищим пріоритетом Стратегії сталого соціально-економічного розвитку держави на найближчу перспективу. Акцентується увага на відсутність єдиного критерія виокремлення земельних ділянок, що використовуються для організації відпочинку населення, туризму та проведення спортивних заходів, у складі земель рекреаційного призначення. Окрім того значна частина земель, які входять до цієї категорії земель, обслуговує потреби саме туристичної галузі. Окрема увагу присвячено питанню, яке стосується використання земельних ділянок рекреаційного призначення

саме для туризму. Непослідовність законодавця залишає низку питань без відповідей особливо, коли мова йде про земельні ділянки, які мають використовуватися саме для туризму.

Зроблено висновок про необхідність визначення співвідношення земель рекреаційного призначення як окремої категорії земель України та земель для туризму, оскільки виявляється, що земельно-ресурсне забезпечення здійснення туристичної діяльності і туризму в тому числі стосується не тільки земель рекреаційного призначення. Доречним є закріплення особливого статусу земель, які можуть і повинні використовуватися для організації туристичної діяльності. Такі землі з урахуванням усіх фактичних обставин можуть перебувати у складі більшості категорій земель України. Маючи спеціальне цільове призначення, вони повинні бути підпорядковані складному правовому режиму основу якого будуть формувати норми не тільки земельного, а й іншого законодавства України.

Ключові слова: земельні спори, землі рекреаційного призначення, рекреація, землі для туризму, туристичні зони, використання земель.

Summary

Shulga M. V. Legal aspects of the use of recreational lands for tourism. – Article.

The article is devoted to a comprehensive analysis of the legal aspects of the use of recreational lands for tourism and the formation of scientifically based proposals for the improvement of relevant legal prescriptions related to the legal regime of these lands. Preservation of a favorable natural environment and rational use of natural resources to meet the recreation needs of current and future generations is the highest priority of the Strategy for sustainable socio-economic development of the state for the near term. Attention is focused on the lack of a single criterion for distinguishing land plots used for the organization of public recreation, tourism and sports events as part of recreational lands. In addition, a significant part of the lands included in this category of lands serves the needs of the tourism industry. Particular attention is paid to the issue of the use of recreational land plots specifically for tourism. The inconsistency of the legislator leaves a number of questions unanswered, especially when it comes to land plots that should be used specifically for tourism.

A conclusion was made about the need to determine the ratio of recreational lands as a separate category of lands of Ukraine and lands for tourism, since it turns out that land and resource support for the implementation of tourist activities and tourism, including, concerns not only recreational lands. It is appropriate to consolidate the special status of lands that can and should be used for the organization of tourist activities. Such lands, taking into account all factual circumstances, can be part of most categories of lands of Ukraine. Having a special purpose, they must be subject to a complex legal regime, the basis of which will be the norms of not only land, but also other legislation of Ukraine.

Key words: land disputes, recreational lands, recreation, lands for tourism, tourist areas, land use.